

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Bij het afscheid van Dunning, ex-hoofdredacteur van het NTvG

TE4547

KB

'Don't follow leaders!'

Bob Dylan

De algemene Vergadering van de KNMG heeft op 19 maart 1996 een nieuw redactiestatuut voor *Medisch Contact* aangenomen. Uit de paragrafen 2.2.12 citeren wij de volgende nu geldende regels: *De verantwoordelijkheid voor de advertenties berust bij de redactie.(...) Advertenties mogen de doelstellingen van de KNMG en MC niet schaden. Reclame voor tabak en alcohol wordt daarom geweerd. Op het gebied van alternatieve geneeswijzen zijn aankondigingen voor cursussen en geneeswijzen die door artsen worden uitgevoerd toegestaan. Toegestaan is tevens de aanprijzing van homeopathische middelen en natuurmiddelen.*

Veel van onze leden zullen de logica van bovenstaande regels niet kunnen volgen en niet weinigen hebben de KNMG al eerder, wegens de halfhartige houding van deze organisatie jegens de alternatieve geneeswijzen, de rug toegekeerd. Omdat ondergetekende nog het

ouderwetse standpunt huldigt, dat eigenlijk alle artsen lid zouden moeten zijn van een beroepsorganisatie, die zowel de stoffelijke als de onstoffelijke belangen van de artsen dient, alsmede bevordering der volksgezondheid wil nastreven, is hij - ondanks zijn bezwaren - nog altijd lid van de KNMG en regelmatig lezer van *MC*. Een van de aardigste rubrieken van dat blad is de brievenrubriek *In Contact* en absoluut hoogtepunt in 1995 was, wat mij betreft, een brief van dr.F.Smit uit Renkum, die daarin op 14 juli werd afgedrukt.

De aanleiding tot zijn brief was de serie *Bij de voorplaat*, waarin door medisch historicus M.J. van Lieburg steeds een korte levensbeschrijving werd gegeven van prominente medici (hoogleraren, wetenschappers, opleiders) uit de afgelopen decennia, welke biografie steeds gepaard ging met een foto van de beschrevene op de voorpagina. De coryfeeën uit de vaderlandse geneeskunde werden vrijwel uitsluitend in lovende zin besproken (over de doden niets dan goeds!) en hun levensloop en werkwijze werd impliciet ten voorbeeld gesteld aan de huidige generatie.

Menselijke trekjes

Deze aanpak had iets ouderwets, want de tijd van ademloze bewondering voor ongenaakbare, foutloze en hoogstaande giganten is in ons land, zowel in de politiek als in andere sectoren van onze samenleving, wel wat voorbij. Zoals werd opgekeken tegen Kuyper, Colijn, Drees en Romme, zo wordt niet meer opgekeken tegen Lubbers of Kok. De democratisering heeft zijn tol geëist en ook onze leiders hebben - voor ieder zichtbare - menselijke trekjes. Datzelfde geldt inmiddels ook onverminderd voor de vroeger hoogvereerde medische opleiders: de roemrijke positie van bijvoorbeeld de drie B's aan de Amsterdamse medische faculteit in de jaren zestig (de hoogleraren Borst, Biemond en Boerema) is onvergelijkbaar met die van hun hardwerkende opvolgers aan datzelfde instituut, die onder vuur komen als hun studenten de kwaliteit van hun colleges met een te laag cijfer beoordelen. En waar vind je tegenwoordig nog een specialist, die een foto van zijn leermeester in zijn spreekkamer heeft?

(vervolg op pag. 2)

Wacht u voor kwakzalvers
en kwakzalvers-middelen !

Illustratie van kwakzalverijbestrijding anno 1900

Inhoud

Bij het afscheid van Dunning ex-hoofdredacteur van het NTvG	1
Alternatieve geneeswijze: een fictie	3
Gebedsgenezing en wetenschap	4
Geneesheer of kermisklant	5
Chiropractie: nu ook in Nederland	6
Correspondentie	9
Lof der Zotheid: acupunctuur in de Havenstad	10
Evaluatierapport CGG te Winterswijk	11
Aankondiging, Fiscaal en Registratie	12

Colofon

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881

Correspondentie-adres: Jister 17-19, 8446 CD Heerenveen;
tel. 0513-625956

Bestuur:

Voorzitter: C.N.M. Renckens, vrouwenarts, Hoorn

Secretaris: H. de Vries, apotheker, Heerenveen

Penningmeester: I.H. Harms, dierenarts, Hardenberg

Leden: drs. P.C. Bügel, psycholoog, Groningen; dr. A.P.M.

van Dam, Den Haag; mr. Th. Douma, advocaat, Haarlem;

C.P. van der Smagt, huisarts, de Bilt; prof.dr. H. Timmer-

man, hoogleraar farmacochemie, Voorschoten; W.M.

Veenema, huisarts, Joure; W. Zijp, tandarts, Enkhuizen

Adviserend lid: S. Lelie, Middelburg

Redactie: Swan Publiciteit (Albert van Keimpema)

Redactieadres: Swan Publiciteit, Postbus 192, 8446 CD

Heerenveen. Tel. 0513-653016. Fax 0513-653160.

Mobiel 06-53247583.

Het Actieblad tegen de Kwakzalverij verschijnt 5x per jaar.

Abonnement: f 45 per jaar.

ISSN: 1383-116X

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Hardenberg.

De contributie bedraagt thans minimaal f 50 zulks met inbegrip van het abonnement op het Actieblad tegen de Kwakzalverij; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal f 500.

(vervolg van pag. 1)

De sfeer van weinig kritische bewondering, die Van Lieburg's biografische schetsen oproepen, werd door briefschrijver Smit hardhandig en doeltreffend ondermijnd. Zijn wrevel was gewekt door de afleveringen over twee voormalige hoogleraren in de gynaecologie Holmer en Plate. Hij wees er allereerst op dat er in de glorie-dagen van genoemde hoogleraren sprake was van autocratie: 'Hun woord was wet en het liep slecht af met de ongelukkigen die zich daarvan onvoldoende bewust waren.' De Utrechtse medische faculteit was, aldus Smit, een verzameling koningen in eigen koninkrijk. Holmer was voorstander van inknippen bij iedere bevalling en het ontzag voor zijn gram ging zo ver, dat menige vrouw na een (te) snel verlopen bevalling alsnog werd ingeknipt: zo diep zat de angst er bij zijn co-assistenten in!

'Ook Plate zag graag dat de natuur zich aan zijn voorschriften hield en wee de co-assistent die een bevalling leidde waarbij het hoofd niet bij de 15de perswée werd geboren. Wie geen gedonder wilde, paste het verslag aan de wensen van Plate aan. Deze verslagen werden vervolgens gearchiveerd in "de kast van Plate". Heel medisch Utrecht wist hiervan, behalve uiteraard Plate zelf. En telkenmale als Plate in een artikel of commentaar gebruik maakte van gegevens uit dit archief, ontstond er bij intimi een zekere hilariteit. Autocraten hebben, naast volgelingen, ook tegenstanders. Uit deze laatste groep hebben enkelen Plate op de hoogte gebracht van de ware inhoud van zijn kast. Ook dit heeft zijn voortijdig vertrek in de hand gewerkt.' Aldus Smit.

Plaatsing van deze brief, waarvoor hulde aan de MC-redactie, markeert bijna een soort afscheid van een tijdperk, waarbij de geneeskunde vooral 'authority-based' was. En nu leven wij gelukkig in de glorie-dagen van de 'evidence-based' geneeskunde, waarbij 'elk medisch handelen op het procrustesbed van de statistische vergelijking wordt gelegd'.

Dunning

Dit laatste citaat is afkomstig uit het afscheidsartikel, dat prof.dr. A.J. Dunning op 30 december 1995 schreef in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*, waarvan hij sinds 1983 het hoofdredacteurschap had bekleed. De cardioloog Dunning had bij zijn aantreden als hoofdredacteur zijn sporen op publicitair gebied reeds verdiend met o.a. columns in *Elsevier* en *NRC Handelsblad* en met zijn mooie boek *Broeder Ezel*. In 1990 verscheen zijn tweede boek, getiteld *Uitersten. Beschouwingen over menselijk gedrag*: een zeer palatable essaybundel met o.a. het schitterende 'Viva el cotello!' (Leve het mes: een uitroep van dankbare opera-liefhebbers over Italiaanse castraat-zangers).

Zijn wetenschappelijke kwaliteiten, zijn brede visie, zijn succesvol leiderschap van de redactie van het *NTvG*, alsmede de talrijke vernieuwingen en verbeteringen die hij daar invoerde, zal ik hier niet bespreken. Geïnteresseerden kunnen terecht in het laatste *NTvG*-nummer van 1995 en het eerste van 1996, waarin zijn afscheidsartikel *Belle époque?* (met o.a. citaten van Lévi Weemoedt en Skrabanek) te vinden is, alsmede lovende artikelen van redactie, opvolger en *NTvG*-verenigingsvoorzitter.

Steeds sprak uit Dunning's artikelen eruditie en duidelijk literaire begaafdheid. In een van zijn vele afscheidsinterviews gaf hij te kennen ook wel Letteren te hebben willen studeren, maar zijn vader vond dat niet goed en zo werd het geneeskunde, hoewel hij 'niet zo'n slechte alfa was'. Zijn stukken bevatten vrijwel altijd welgekozen citaten, zowel uit de medische literatuur als uit de wereld van filosofie en belletrise. Zijn bronnen waren Dryden en Pascal, *The Lancet* en *BMJ*, maar ook *The Observer* en de *Sunday Times*. Zijn literaire kwaliteiten waren ook buiten medische kring opgevallen, want toen de redactie van *De Gids* in 1984 ter gelegenheid van de 125ste verjaardag van het verschijnen van Multatuli's Max Havelaar aan honderdzevenenveertig Nederlandse letterkundigen en wetenschappers vroeg om de essay-bundel 'Het pak van Sjaalman' te schrijven, waarvan in de *Max Havelaar* alleen de titels waren opgesomd, toen werden drie artsen gevraagd een bijdrage te leveren, waaronder ook Dunning (de anderen waren De Froe en Kopland). Dunning schreef toen een pareltje, getiteld 'Over de kracht van vooroordelen, blykbaar uit ziekten die door tocht veroorzaakt heten te zyn'. Het *NTvG* wijdde op 27 september 1986 een gehele aflevering aan schrijvers, die arts zijn en artsen, die ook schrijven. Daarin veel Vestdijk, Heije, Van Eeden, Slauerhoff, Vasalis, Kopland, Belcampo en anderen. Wij zijn van mening dat Dunning - hoewel veeleer essayist dan romancier - het verdient om in een volgende editie met hetzelfde onderwerp nu zelf ook te worden opgenomen.

Naast Dunning's literaire en redactionele kwaliteiten, moet hier nog een ander klein, schijnbaar onbetekenend aspect van zijn werk worden geprezen. Dat aspect heeft zowel bij zijn redactiebeleid op het *NTvG* als bij het advies dat de Commissie Keuzen in de Zorg onder zijn voorzitterschap aan staatssecretaris Simons bracht, een aanzienlijke rol gespeeld. Wij doelen hierbij op zijn rustige, maar gedecideerde afwijzing van de alternatieve geneeskunde. In een aantal opzichten verkeert het *NTvG* met zijn beperkte achterland en taalgebied in een nadelige positie ten opzichte van de grote Engelstalige tijdschriften, als *The Lancet*, *British Medical Journal* and *Nature*.

Geen koeterwaals

De status van deze laatste tijdschriften wordt ook door veel landgenoten hoger aangeslagen dan die van het *NTvG*. Toch heeft het

NTvG, dit in tegenstelling tot die Britse bladen, praktisch nooit een serieus bedoeld artikel uit de alternatief-geneeskundige hoek opgenomen. Af en toe in de rubriek 'Arts en samenleving' een relativerend en geserreerd commentaar, maar verder geen koeterwaals van acupuncturist of homeopaat in het NTvG! Vergelijk dat eens met die Britse bladen met hun 'meta-analyse van de hemdsmouw' (Kleijnen, Knipschild en de homeopathie), hun 'Reilly's challenge' (over isopathie, hooikoorts en een meta-analyse van drie van zijn eigen publicaties), hun trials 'chiropractic in low back pain', hun Benveniste-affaire en hun 'debate' tussen medisch oncoloog Buckman en homeopaat Lewith (nog vorig jaar in het *BMJ*)! Weliswaar werden alle genoemde publikaties meestal even snel weer geneutraliseerd via de brievenrubriek, maar het tekent een redactionele geesteshouding, die door Skrabanek werd betiteld als 'irrational scepticism': het onvermogen om van sommige zaken te accepteren, dat zij absurd zijn. Natuurlijk moet ook de mogelijkheid, dat wij hier te maken met typisch Britse humor - met 'the tongue in cheek' - opgehouden worden. Maar veel van die publicaties hebben, hoe dan ook, schade aangericht.

Terwijl in de publieke opinie de alternatieve geneeskunde volop aan waardering won en bij voorbeeld de KNMG in 1975 zelfs zijn jaarcongres aan die kwakzalverij wijdde, toch weigerde het NTvG onder Dunning's leiding consequent deze humbug als een serieuze variant van de geneeskunde te beschouwen. En de commissie-Dunning verschaft de regering in 1993 de argumenten om de homeopathie uit het ziekenfonds te stoten en vervulde daarmee een zeer nuttige functie. Ondanks de scheldbrieven en hoon, die hem van homeopathische zijde ten deel vielen, bleef hij ook nadien steeds vol begrip spreken over 'de alternatieve keerzijde, die hoop biedt als de rationele geneeskunde niets meer te bieden heeft'. Werkelijk voorbeeldig.

Met toestemming van de auteur is elders in dit blad een oude Elsevier-column uit 1978 afgedrukt, die 18 jaar later vrijwel niets aan kracht heeft ingeboet en die een goed beeld geeft van Dunning's visie en stilistische vaardigheden. Helaas - zie de inleiding van deze beschouwing - is de tijd van de grote coryfeeën, de grote opleiders, de giganten, de mastodonten, de geweldenaars voorbij, want anders had ik er misschien nog wel eentje geweten.

C.N.M.Renckens

Alternatieve geneeswijze: een fictie

(column van dr. A.J. Dunning in Elseviers Magazine, 27 mei 1978)

Ketterij is naar de dominee mij ooit leerde de onbetaalde rekening van de kerk. In die zin presenteert ook de alternatieve geneeskunde de onbetaalde rekening van onze alledaagse, orthodoxe geneeskunde. Met onbetaald bedoel ik dat de verwachtingen niet worden waargemaakt en dat de vraag van de patiënt en het aanbod van de geneeskunde elkaar niet dekken.

Onze officiële geneeskunde is een lapmiddel van aanzienlijke kwaliteit. Wij kunnen gebroken benen helen, harten opereren, nieren overplanten en infectieziekten genezen of voorkomen. De wereld is vrij van pokken en de gesel van de pest, cholera, polio en tuberculose nemen af. Dezelfde geneeskunde weet echter weinig raad met de kleine plagen van het bestaan, de rugpijn, migraine, de moeheid en slapeloosheid. Psychiatrie is biecht zonder vergeving en valium is niet een vervangmiddel voor innerlijke vrede. Ook de grote plagen van het verval, de kwaadaardige ziekten, de verminking en de dood blijven ons vergezellen. Bij alle machten en mogelijkheden van medische techniek blijft over wat de lijfarts van Karel V, Ambroise Paré, zei na zijn ervaringen op de Europese slagvelden: soms genezen, vaak verlichten, altijd troosten.

Die troostende functie heeft onze geneeskunde in een rationele en geordende maatschappij vrijwel verloren en er is vaak geen vervanging door familie, vriendschap, kerk of groep. Gezondheid is niet hetzelfde als afwezigheid van ziekte. Talloze mensen voelen zich, ook in Nederland met een arbeidsverzuim van 10%, niet gezond maar moe, gefrustreerd of geprikkeld, of vertalen dat in hoofdpijn, rugpijn of enige andere klacht waarmee huisarts, controlerend- of bedrijfsarts nauwelijks raad weten. De welvaart heeft naar eigen beleven het welzijn van velen niet bevorderd.

Lacune

In die lacune lijkt de alternatieve geneeskunde te voorzien. Ze wordt naar weinig betrouwbare schattingen door de helft van Nederland af en toe geraadpleegd maar los van incidentele tevredenheidsbe-

tuigingen weten we niet veel. De alternatieve geneeskunde - althans sommigen van haar verdedigers - verwijt de gangbare geneeskunde het reduceren van de zieke tot een ziekte, een biochemische of fysieke afwijking die voorbij gaat aan het geheel, de integrale benadering van de mens, die de alternatieve geneeswijzen wel zouden bieden.

Nu is er één orthodoxie maar er zijn vele ketterijen. De alternatieve geneeskunde is één in het verzet tegen de officiële geneeskunde, maar vormt een bizarre lappendeken van Oosterse mystiek, Germaanse warhoofdigheid, Chinese naaldkunst, homeopathie, stralen-geloof, sterrenwielarij en kruiden-artsenij. De aanpak van ziekte en zieke is allerminst integraal, want iedere ketter heft zijn letter, die letter vormt het magisch codewoord dat in een verbrokkelde, ingewikkelde en deels ondoorgronde werkelijkheid deze leesbaar en begrijpelijk maakt. Ziekte is dan uitsluitend een verstoring van Yin en Yang, is af te lezen in de iris, komt in hoofdzaak uit de wervelkolom, moet genezen door inspuiting van embryonale cellen, prikken met naalden of de suikerkorreltjes van Hahneman. Die laatste homeopathische geneesmiddelen zijn en waren even onwerkzaam als ongevaarlijk en hebben vroeger menig mens ervoor behoed aan zijn behandeling in plaats van aan zijn kwaal te bezwijken. Alle alternatieve geneeswijzen zoeken als Aristoteles een punt in de kosmos waarmee ze de aarde zullen bewegen. Dat punt is willekeurig gekozen en de beweging is niet aantoonbaar maar de wind van mode en belangstelling doet veel.

Mellie Uijldert, het kruidenvrouwtje van de tv, verkoopt haar spullen al in de Bijenkorf, acupunctuur is even populair als Chinees eten, Avenue geeft naast horoscoop nog alternatieve adviezen en drs. H. van Praag, onze nieuwe Tenhaeff, rolt zijn parapsychologisch tapijt wijd uit.

De ongeneeslijken

De bezoekers van alternatieve geneesheren vormen in hoofdzaak één categorie, de ongeneeslijken. Een belangrijk deel hiervan is ongeneeslijk behept met kleine klachten en kwalen en daarbij kernge-

zond. Voor echte of vermeende kwalen wordt overal hulp gezocht en het zoeken wordt eerder een doel dan het vinden. Er is een andere groep met ongeneeslijke ziekten en aandoeningen, van mongoloïde idiotie tot leukemie, multiple sclerose of gezwellen, die vertwijfeld naar een laatste strohalm van hoop zoeken. Valse profeten van het genre Samuels hebben aan de ellende van deze bezoekers aanzienlijk toegevoegd. Het is het wekken van valse hoop bij hopeloze ziekten wat geen erkenning maar bestraffing verdient. Tenslotte blijft er een kleine groep verdoolden over die uit angst of misleid hulp zoeken bij een kwakzalver en de kans verspelen nog tijdig van een bedreigende ziekte op de gebruikelijke manier verlost te worden. Zo selecteert zich het patiëntenbestand voor alternatieve geneeskunde zelf, want geen zinnig mens zal voor een gebroken heup een kruidendokter, voor een hartinfarct een magnetiseur of voor een longontsteking het boertje van Putten raadplegen, hoe integraal hun aanpak of hoe diepzinnig hun systeem ook mag zijn.

De mens leeft niet alleen bij zijn redelijk inzicht en er is, zoals de twijfelaar Hamlet al zei, meer tussen hemel en aarde dan wat onze wijsheid kan dromen. Er kan gerede twijfel bestaan of in dat duistere niemandsland de nevels worden opgehelderd door de alternatieve profeten en getuigen. Prof. Van Praag moge de wijsheid in pacht hebben maar ik betwijfel of de Grote Notaris hem het goede stuk heeft meegegeven.

De alledaagse geneeskunde heeft haar resultaten en beperkingen

beide te danken aan het kader van natuurwetenschappelijk denken, van hypothesevorming en bewijsvoering door waarneming en experiment waardoor wij over kerncentrales, jumbojets, zakrekenmachines en pacemakers beschikken. Wie meent beter af te zijn met fictieve grootheden als aardstralen, horoscopen, Chinese medianen en kruidenmengsels brengt de geneeskunde weer terug tot witte magie.

In een vrij land heeft ieder een zeker recht zijn eigen gezondheid te bewaken of te verwoesten. Dat geldt voor roken, rijden, eten en drinken, het geldt ook voor de keuze van medische behandeling. Dat alternatieve geneeskunde daarin werkelijk een tweede keus biedt is een fictie waarvoor nooit een schijn of schaduw van bewijs is geleverd. Er is dan ook weinig reden tot maatschappelijke erkenning ervan en ik vraag me bovendien af of iets zou floreren in het ziekenfondspakket, wat nu in het verborgene kennelijk zo fraai bloeit.

De officiële geneeskunde wordt verweten die erkenning af te houden uit zelfbehoud of broodnijd maar dat kan nauwelijks het geval zijn bij het beroep dat op de huidige gezondheidszorg wordt gedaan. In iedere maatschappij - en wellicht in een welvarende en technisch hoog ontwikkelde als de onze - zal er een uitlaat zijn naar het irrationele dat ons altijd zal blijven vergezellen. Wie hulp of genezing zoekt, heeft recht op een stuk getoetste kennis, ervaring en bekwaamheid, gedekt door een Nederlands artsdiploma. Die eisen - hoe beperkt ook - beschermen de burger tegen wie wel de pretentie heeft maar de prestatie niet kan waarmaken.

Gebedsgenezing en wetenschap

Jomanda-onderzoek

Jomanda, het 'genezend medium' uit Tiel, gaat in zaken. Zij heeft daartoe recent de Healing Service Organisatie bv opgericht. Het lijkt erop, dat de bakens worden verzet wegens het sterk teruglopen van het aantal bezoekers aan de Tielse Evenementenhal. Volgens A. van den Berg van het Buurtcomité is dat bezoek zeker met de helft teruggelopen, aldus berichtgeving uit *De Gelderlander*. Jomanda zou er niet rouwig om zijn, want hoewel zij per bezoeker nog altijd een tientje vangt, 'de toneelspelers, de nieuwsgierigen en de sensatiezoekers blijven nu weg en de echte gelovigen blijven over'. De ex-echtgenoot van Jomanda blijft haar zakelijk leider en bezit ook alle aandelen van De Horizon Driel bv, die de hal huurt. De Stichting Line (Leven in Nieuwe Energie) is inmiddels opgeheven, want de stichtingsvorm voldeed niet meer.

Tot de gelovigen die ook zullen blijven komen behoort de Utrechtse antroposofisch arts dr. Willem Kramers, universitair docent sociale geneeskunde. Hoe lang dat laatste overigens nog het geval zal zijn is onduidelijk, want bekend is dat de faculteit Kramers liever kwijt dan rijk is. Hij deed daarvan zelf mededeling in een interview met het blad *Care* in april 1996 en vertelde daarin ook dat hij van zijn bazen wel les over maar niet in alternatieve geneeswijzen mag geven! 'De faculteit wil niet besmet raken met alternatieverigheid', aldus de verbaasde Kramers.

Fondswerving

In hetzelfde interview onthulde hij dat de fondswerving voor het Jomanda-onderzoek moeizaam is: de overheid en de universiteit

betalen niet. Ook farmaceutische industrieën willen niet betalen: zij hebben geen belangstelling voor 'onverklaarde energieverschijnselen'. Toch heeft Kramers al enkele internationaal opererende bedrijven zo ver gekregen om het onderzoek naar het 'wonder van Tiel' te gaan sponsoren. Gezien het snel teruglopen van de publieke belangstelling voor het fenomeen zal Kramers snel moeten zijn.

Kramers, die ook bekendheid geniet als een van de twee Nederlandse afgevaardigden naar het Europese COST B4-project (een onvergeeflijke blunder van Economische Zaken), heeft - naar verluidt - zijn eerste Tielse wonder helaas in rook zien opgaan, want toen hij laatst op het grote parkeerterrein een opgewonden man hoorde roepen 'Ik kan weer lopen. Ik kan weer lopen!', toen meende Kramers zijn eerste casus reeds te hebben en hij trachtte direct meer details van 's mans ziektegeschiedenis te weten te komen.

Alras bleek echter, dat de man nooit verlamd was geweest. Hij had bij het parkeren van zijn auto verzuimd zijn lichten uit te doen. En terwijl hij binnen in de Hal, hand in hand met de duizenden gelovigen, Jomanda's favoriete *Song of Light* meezong, doofden ten gevolge van zijn leger wordende accu buiten langzaam de lichten van zijn bolide. En het was hem al eens eerder overkomen. Kramers lijkt ons er de man niet naar om zich door deze eerste tegenvaller te laten ontmoedigen. Wij zullen zeker nog van hem vernemen.

Geneesheer of kermisklant?

Dat er ook academici zijn, die heel anders tegen het fenomeen gebedsgenezing en wetenschap aankijken en niet aarzelen zich daarover in ondubbelzinnige woorden uit te spreken, dat moge blijken uit het hieronder afgedrukte artikel van de hand van Ronald Plasterk, hoogleraar moleculaire biologie aan de Amsterdamse Vrije Universiteit. Hij is ook columnist van het blad Synaps, een uitgave van de medische faculteit van de VU, en daarin publiceerde hij onder de titel 'Geneesheer of kermisklant?' in december 1995 zijn commentaar. De gepromoveerde dr. Rijn van Kooij verweerde zich later nog in een ingezonden brief, waarin hij er op wees, dat de door Plasterk gewraakte uitspraken afkomstig waren uit interviews en niet uit zijn proefschrift zelf, maar de strekking van Plasterk's kritiek bleef overeind. Hier volgt zijn column:

„Zo maakte ik tijdens een charismatische dienst mee dat het been van een vrouw, waarin zich een tumor bevond, tijdens een gebed heel heet werd, waarna de tumor op slag verdween. Een half jaar later, toen ik haar opnieuw ontmoette, had de tumor zich nog steeds niet opnieuw geopenbaard.” Aldus dr. Rijn van Kooij, die op 28 september 1995 promoveerde aan de VU. Van Kooij is nu doctor in de Godgeleerdheid. De jonge wetenschapper is specialist op het gebied van gebedsdiensten en hun helende werking. „Ik kruip dan achter de piano en begeleid Hannah Lam, Taizé-liederen, Johannes de Heer, opwekkingsliederen en gezangen uit het Liedboek.” (Ad Valvas, 28 september 1995).

De ontdekking door collega Van Kooij van een nieuwe therapie tegen kanker vind ik, als directielid van de Onderzoeksschool Oncologie Amsterdam, natuurlijk buitengewoon belangrijk. Al jaren moeten we het stellen met chemotherapie, bestraling en chirurgie, vaak met resultaat, maar regelmatig ook zonder, en dan is elk nieuw idee om kanker te bestrijden welkom. We geloven niet in praatjes, maar Van Kooij is gepromoveerd bij dezelfde universiteit waar ik mijn AIO's laat promoveren, dus zoiets schuif ik niet licht aan de kant.

Daarom zou ik Van Kooij willen uitnodigen zijn Hammond-orgel achter in de Lelijke Eend te schuiven en eens langs te komen om een cursus gebedsgenezing te geven in onze Onderzoeksschool Oncologie. Onze AIO's zijn altijd geïnteresseerd in nieuwe invals-

hoeken. Ik weet niet of alle patiënten Van Kooij's Taizé-liederen goed kunnen verdragen, maar iedere therapie heeft tenslotte bijwerkingen. (Elders in dit blad staan reclames voor uitstekende anti-braakmiddelen voor gebruik bij kankertherapie).

Sceptici zullen wellicht zelfs door Van Kooij's VU-doctoraat niet onmiddellijk overtuigd zijn dat de claims op waarheid berusten. Om hen over de streep te krijgen zouden we het effect van de Van Kooij-therapie nog eens kunnen demonstreren. We doen een zogenoemd 'case control-experiment', waarin we de helft van de patiëntengroep onderwerpen aan Johannes de Heer, en de controlegroep aan Corrie en de Rekels. Wanneer we verschil waarnemen en de effecten van de therapie bewezen hebben, kunnen we ermee aan de gang.

Wat zegt u, wanneer het helende effect niet op zou treden? Dat kan ik me moeilijk voorstellen. Dat zou betekenen dat onze universiteit iemand heeft laten promoveren die als kermisklant het publiek (en mogelijk zichzelf) bedot met onware claimes van genezingen. Over Yomanda hoeven we ons niet druk te maken, je kunt niet alle onzin uit de wereld bannen, maar hier gaat het om een man van de wetenschap! Die zal natuurlijk nooit naar buiten treden met claims over een genezende werking tenzij die wetenschappelijk onderbouwd zijn. Niemand die een gebedsgenezers verplicht om een academische promotie bij de VU na te streven, maar als je de weg van de wetenschap kiest, dan brengt dit bepaalde verplichtingen met zich mee ("jegens de wetenschap en jegens de samenleving"), en dan kun je niet meer zo maar wat uit de losse pols beweren.

De universiteit streeft naar 'universitas', wat ongeveer betekent dat we niet alleen vakspecialisten opleiden, maar mensen die kennis en inzicht in de volle breedte zoeken. Dat betekent enerzijds dat we hopen dat onze medici en biologen meer dan alleen technici zijn, maar brengt omgekeerd ook voor de theologen verplichtingen met zich mee. Het kan niet zo zijn dat men in de theologie faculteit bezig is met kankertherapie waar we in de geneeskunde faculteit onze neus voor ophalen. Pluriformiteit is een groot goed, maar met feiten valt niet te sullen. Je kunt wél of je kunt niet kanker genezen met de methode van Van Kooij. Ik hoop dat het wél kan, ten eerste voor de patiënt, maar ook voor de reputatie van dr. Van Kooij en de VU als serieuze universiteit.

Ronald Plasterk,
moleculair bioloog.

